

CZY W POLSCE ZATRUDNIENIE NA CZAS OKREŚLONY STANOWI WSTĘP DO STAŁEJ PRACY?

Materiał na konferencję prasową w dniu 1 XII 2021,
towarzyszącą konferencji naukowej
„Harmonized longitudinal data on social structure:
Polish research in a cross-national perspective”

Informacja o Polskim Badaniu Panelowym POLPAN

Polskie Badanie Panelowe POLPAN to unikatowy program badania struktury społecznej realizowany od 1988 r. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Badanie odbywa się co 5 lat i oparte jest na indywidualnych wywiadach bezpośrednich. W panelowej części badania uczestniczą regularnie te same osoby (niektóre od początku). Pozwala to analizować losy badanych w długiej perspektywie czasowej. Jednocześnie na każdym etapie badania dobierane są młodsze osoby, co sprawia że wyniki są reprezentatywne dla Polek i Polaków w wieku 21 i więcej lat.

Wywiady są realizowane według kwestionariusza, który zawiera pytania dotyczące przebiegu życia zawodowego, postaw społeczno-politycznych oraz wielu innych kwestii związanych z przystosowywaniem do zmian zachodzących w systemie polityczno-ekonomicznym. Badanie POLPAN było dotychczas realizowane w latach 1988, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013 i 2018. Ze względu na swoją specyfikę badanie pozwala na uchwycenie długofalowych trendów. W związku z tym wiele wyników jest aktualnych na dziś i na jutro.

Czy w Polsce zatrudnienie na czas określony stanowi wstęp do stałej pracy?

POLPAN jest jedynym polskim badaniem, w ramach którego gromadzone są szczegółowe informacje dotyczące m.in. formy zatrudnienia dla wszystkich prac najemnych wykonywanych przez respondentów w latach 2008-2018.

Niestandardowe formy zatrudnienia jako przejaw prekaryzacji pracy

W badaniach rynku pracy do niestandardowych form zatrudnienia zalicza się zatrudnienie inne niż na umowę o pracę na czas nieokreślony. Jest to przede wszystkim zatrudnienie na umowy o pracę na czas określony oraz umowy cywilnoprawne: o dzieło bądź zlecenia. Umowy tego typu oznaczają słabsze gwarancje ochrony zatrudnienia oraz nie zapewniają pełnego dostępu do zabezpieczeń społecznych.

Ile osób pracuje na niestandardowych umowach?

Według danych POLPAN 2018, większość pracowników najemnych w wieku produkcyjnym jest zatrudniona na czas nieokreślony. Znacząca jest jednak grupa pracujących na niestandardowych umowach, stanowiąca ponad 30% badanych. Niemal jedna trzecia z tej grupy nie posiada umowy o pracę, lecz pracuje wyłącznie na podstawie umów zleceń i o dzieło.

Jakie ryzyko niosą niestandardowe formy zatrudnienia?

Prawie co trzecia osoba, która w 2013 roku pracowała na umowie czasowej lub cywilno-prawnej, w 2018 roku pozostawała w niestandardowym zatrudnieniu. Niestandardowe formy zatrudnienia wiążą się

też z ponad dwukrotnie większym ryzykiem pozostawania bez pracy po pięciu latach, w porównaniu z zatrudnieniem na umowę o pracę na czas nieokreślony (wykres 1).

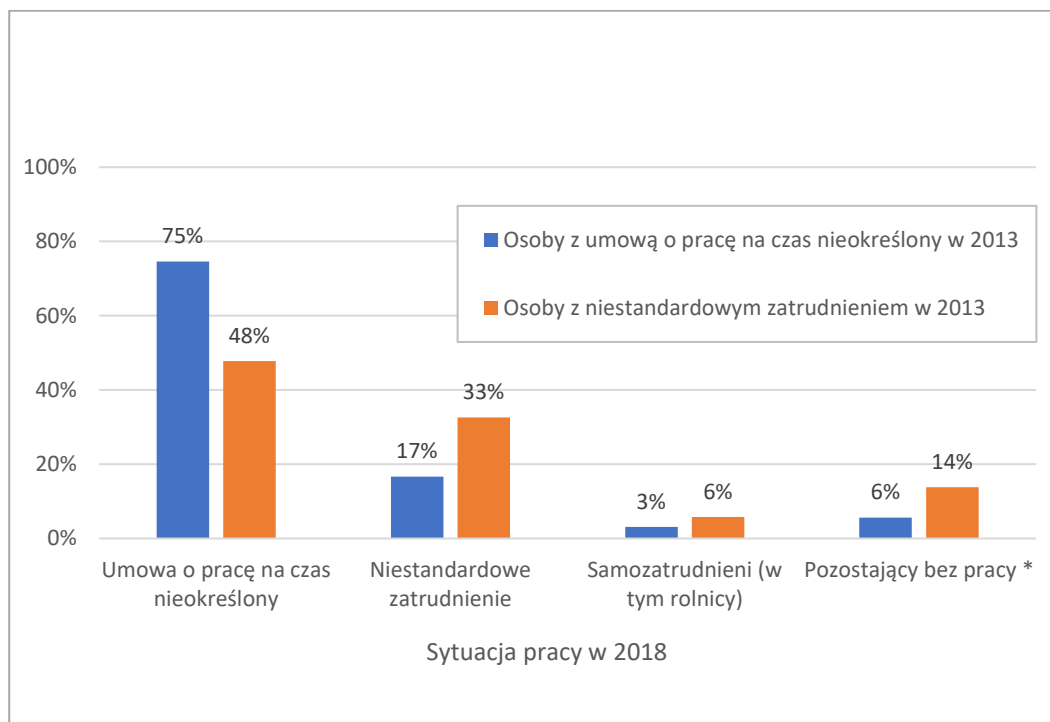
Co przyniesie przyszłość?

Warto wspomnieć, że 22 lutego 2016 roku weszła w życie nowelizacja Kodeksu Pracy wprowadzająca limit czasowy 33 miesięcy dla maksymalnej długości zatrudnienia na czas określony u jednego pracodawcy. Skutki tej nowelizacji stały się odczuwalne od listopada 2018 roku, a więc już po realizacji ostatniej fali badania POLPAN.

Nie można wykluczyć, że dla części respondentów w kolejnych miesiącach po badaniu POLPAN 2018 umowa o pracę na czas określony uległa z mocy prawa przekształceniu w umowę na czas nieokreślony. Z drugiej jednak strony zbliżający się moment osiągnięcia limitu 33 miesięcy może zwiększać ryzyko utraty pracy – pracodawca może wypowiedzieć umowę na czas określony, żeby uniknąć konieczności zatrudnienia pracownika na czas nieokreślony. To zagrożenie w okresie spowolnienia gospodarczego może jeszcze wzrosnąć.

Dopiero po kolejnej edycji POLPAN-u zaplanowanej na rok 2023 będziemy mogli się przekonać, czy ograniczenie maksymalnej długości zatrudnienia na czas określony sprawiło, że zatrudnienie to stało się wstępem do stałej pracy dla większej liczby osób.

Wykres 1. Sytuacja pracy w 2018 roku (praca na umowę na czas nieokreślony, niestandardowe zatrudnienie, własna działalność, pozostawanie bez pracy) według formy zatrudnienia w 2013 roku

Pracownicy najemni w wieku produkcyjnym, dane ważone ze względu na wiek. Liczebność próby wynosi 683.

* Badani, którzy nie posiadali żadnej pracy od początku roku do momentu badania.

Opracowanie: Anna Kiersztyn, Uniwersytet Warszawski

Eksperci Polskiego Badania Panelowego POLPAN

Imię i nazwisko	Przykłady zainteresowań w badaniu POLPAN	Email
Kazimierz M. Słomczyński	Struktura klasowa. Postawy społeczno-polityczne.	słomczynski.1@osu.edu
Krystyna Janicka	Sytuacja pracy, płęć. Percepcja konfliktów społecznych.	kjanicka@ifispan.waw.pl
Henryk Domański	Ruchliwość i otwartość struktury społecznej	hdomansk@ifispan.edu.pl
Anna Kiersztyn	Formy zatrudnienia. Prekariat.	chaber@is.uw.edu.pl
Zbigniew Sawiński	Metodologia badań panelowych. Edukacja.	zsawins@ifispan.edu.pl
Ilona Wysmulek	Korupcja. Merytokracja. Wizje sukcesu życiowego.	ilona.wysmulek@ifispan.edu.pl
Michał Kotnarowski	Zachowania wyborcze. Mieszkania.	kotnarowski@ifispan.edu.pl
Małgorzata Mikucka	Zdrowie fizyczne i psychiczne. Samotność osób starszych.	mikucka.m@gmail.com
Marcin Ślarzyński	Poglądy prawicowe. Transfery socjalne.	mślarzynski@ifispan.edu.pl
Kinga Wysieńska-Di Carlo	Egalitaryzm	kingaw228@gmail.com
Katarzyna Kopycka	Ruchliwość społeczna i wczesne kariery zawodowe	k.kopycka@is.uw.edu.pl
Ewa Jarosz	Budżet czasu	ejarosz@ifispan.edu.pl
Danuta Życzyńska-Ciołek	Ubóstwo. Biografie w wywiadach narracyjnych.	dzyczynska-ciolek@ifispan.edu.pl
Anna Turner	Spółeczeństwo sieci. Internet i nowe technologie	annahturner@hotmail.com
Jacek Mazurczak	Nacjonalizm. Autorytaryzm. Radykalizacja.	jmazurczak@ifispan.edu.pl
Wyłącznie w języku angielskim		
Irina Tomescu-Dubrow	Determinanty sukcesu na rynku pracy	dubrow.4@osu.edu
Robert Kunovich	Źródła niepewności	kunovich@uta.edu
Alexi Gugushvili	Ruchliwość społeczna. Zdrowie fizyczne i psychiczne	alexi.gugushvili@sosgeo.uio.no
Joshua Dubrow	Reprezentacja polityczna	jdubrow2000@gmail.com

Publikacje książkowe Polskiego Badania Panelowego POLPAN (w języku polskim)*

- Kiersztyn, Anna, Danuta Życzyńska-Ciołek i Kazimierz M. Słomczyński red. 2017. *Rozwarstwienie społeczne: zasoby, szanse i bariery. Polskie Badanie Panelowe POLPAN 1998–2013*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.
- Wesołowski, Włodzimierz, Krystyna Janicka i Kazimierz M. Słomczyński, red. 2017. *Strukturalizacja społeczeństwa polskiego: Ewolucja paradygmatu*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.

* Na stronie polpan.org, poza wymienionymi książkami w języku polskim, znajdują się informacje o kilku książkach o badaniu POLPAN w języku angielskim oraz o kilkudziesięciu artykułach z tego badania w czasopismach naukowych w języku polskim i angielskim.